

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum, De Plerisque Functionibus, & Obligationibus, ad Parochias, Parochos & Parochianos attinentibus

Engel, Ludwig

Salisburgi

Cap. 5. De Immunitate Ecclesiarum Parochialium Locali, Reali & Personali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40922

porale in alio jure positivo dispensare. *Sa d. l. Fagund. d. l. c. 14. n. 2.* Alij verò existimant, non esse facile ad istam dispensationem deveniendum; si interea in aliquo Oratorio cum Altari portatili possint divina fieri. cum sepultura tamen plerumque necessitas exigit dispensationem, neque alio modo facile evitari potest.

Delegare autem reconciliationem alicui sacerdoti simplici Episcopus non posset, quia est actus ordinis Episcopalis, *per tex. expressum in 6. aqua 9. de Consec. Eccles.* nisi fortassis is sacerdos aliàs ex privilegio Apostolico esset habilitatus ad faciendam talem conciliationem, sicut superioribus Fratrum Minorum à Leone X. tale privilegium concessum refertur, ut possint suas Ecclesias reconciliare. *Roderiq. tom. 1. reg. 99. 19. art. 6. Henriq. L. 9. c. 27. n. 6.* quo faciunt ea, quæ superius in cap. 3. ad fin. tradita sunt.

CAPUT V.

De Immunitate Ecclesiarum

Parochialium.

Cum omninò deceat res ad divinum cultum destinatas à profanis oneribus esse liberas, ideò hæc libertas immunitas dicitur & rebus ac locis sacris per jura divina & humana tribuitur.

Dividitur autem immunitas in localem, realem & personalem,

De Immunitate Locali.

SUMMARIUM.

1. In quibus consistat immunitas localis, & qui actus profani prohibeantur in loco sacro.
2. Quo iure asyllum sit concessum, & in quibus consistat?
3. An reus ab Ecclesia egressus vel dimissus possit corporaliter a Iudice seculari puniri.
4. Quomodo Clerici confugam defendere debeant.
5. Iudices seculares reo pœnam corporalem remittere tenentur, & quid si recusent?
6. Reus propria sponte Ecclesiam egrediens, suo privilegio renuntiâsse videtur.
7. Si crimen confugientis ad Ecclesiam sit mixti fori, datur locus preventionis.
8. An Iudex prohibeatur custodire reum, ne clam aufugiat, & usque alimenta ei subministranda?
9. Quid faciendum, si reus Ecclesiastica immunitate non gaudeat?
10. Quinam censeantur indigni immunitate Ecclesiastica?
11. Consuetudo in materia immunitatis attendenda est.

IMMUNITAS LOCALIS in duobus consistit, nimirum, ut actus profani & seculares ab Ecclesiis arceantur. Deinde ut malefactores confugiens ad Ecclesias ibidem in vita & membris protegantur. Igitur imprimis in Ec-
cle-

clesijs & Cœmiterijs omnes negotiationes, nundinae profanae, societatum conventiones & consilia sub poena arbitrio ordinarij infligenda prohibentur. *c. 2. de Immun. Eccles. in 6.*

Specialiter verò ab Ecclesijs arcentur contentiones & laecularium iudiciorum strepitus, adeò ut totus processus judicialis, & ipsa etiam sententia in loco sacro lata ipso jure nulla sit *d. c. 2. §. ordinarijs.* Maximè autem immunitati Ecclesiarum repugnat, si sanguinis forum efficiatur & absurdum ac crudele inquit Pontif. *in c. cum Ecclesia §. d. 4.* ibi iudicium sanguinis exercere, ubi est tutela refugii constituta, unde *in eod. cap. §.* præter nullitatem processus etiam excommunicationis poena iubetur inferri illis, qui causas criminales in Ecclesijs vel Cœmiterijs agitant.

Præterea Comœdiæ profanae & ludi theatrales, choreæ & convivium & similes actiones prorsus à locis sacris excludendæ sunt. *c. cum decorum 12. de vita & honest. Cler.*

Denique Concil. Trid. *f. 22. in decret. de observ. & evit. in missa.* statuit musicas eas, ubi sive organo sive cantu lascivum aut impurum aliquid miscetur, item sæculares omnes actiones, profana colloquia, deambulationes, strepitus & clamores prohiberi, ut domus Dei verè domus orationis videatur. meritò etiam Glossa *in c. odi. 24. q. 1.* invehitur in scholasticos & alios, qui intrant templa videndarum mulierum causâ, cum potiùs deberent oculos & mentem ad Deum dirigere.

De Asylo Malefactorum.

2 **U**T Ecclesia in majori reverentia & veneratione habeantur hoc singulare privilegium non tantum in sacris Canonibus sed etiam legibus Imperatoris *1. c. de his, qui ad Eccles. confug.* ijs est concessum, ut malefactores regulariter quoscunque (nisi speciali jure fuerint excepti) in suam protectionem recipiant.

Porro hæc protectio in duobus consistit. I. quod confugientes ad Ecclesiam violenter per judices sæculares abstrahi nequeant, & contrafacientes incidant in excommunicationem reservatam. *Bulla Greg. XIV. cum aliis. Quar. in summa Bull. v. casus reservati.* 2. quod Rectores & Clerici Ecclesiarum debeant servare vitam & membra talium malefactorum, iique pœna aliqua corporali affici non debeant, sed pœnâ tantum pecuniariâ vel Ecclesiasticâ, utque Civiliter resarciant partibus damna, quæ intulerunt. *c. reum 17. q. 4. c. inter alia 6. de immun. Eccles.*

3 Verum non est satis expeditum, an reus postquam ab Ecclesia egressus vel dimissus fuerit, possit à Judice sæculari in vita & membris pro merito suo puniri? negat Gl. *in d. c. reum in v. vel ad mortem.* Panorm. *in d. c. inter alia n. 9.* eò quod reus hoc ipso, quod intra Ecclesiam se receperit, consecutus fuerit impunitatem. Alij e contra cum Henr. Zoel. *ad tit. Decretal. de immun. Eccles. n. 38.* existimant, hanc immunitatem præcisè cohærere loco, & reum tamdiu esse impu-

impu-

impunem, quamdiu in Ecclesia perseve-
rarit.

Utraque sanè opinio patitur suas difficultates, prior trahit post se malos effectus, si enim quilibet homicida aut malefactor ex hoc solo impunis evaserit, quòd vel modicum ad Ecclesiam confugerit, quot erunt impunita delicta, & quàm auda es evadent delinquentes. Ex altera necessario consequetur alterutrum, ut vel sine fructu futurum sit Ecclesiarum privilegium, vel certè ipsis Ecclesijs onerosum, si delinquentem sine periculo vitæ dimittere, vel sine magno incommodo & quidem toto vitæ tempore reservare non possent.

Quare verbis Canonum & legum diligentius inspectis Dico I. Rectoribus Ecclesiarum incumbere servare vitam & membra confugæ, quod fiet, si pro ipso studeant apud sæculares Magistratus impetrare veniam & remissionem pœnæ corporalis. Dico II. Clerici tamdiu debent servare reum, nec eum ad examen vel inquisitionem Judicis sæcularis extradere quàm ipse Judex prius etiam juratò de impunitate ejus promiserit: qui si juramentum violaverit, debet in ipsum excommunicatio fulminari. *c. id constituimus 36. 17. 9. 4.*

Dico III. Cùm hæc sit enixa voluntas Canonum & legum, ne reus ad Ecclesiam confugiens damnum in vita & membris sustineat, ideo Judices sæculares non tantùm salvâ justitiâ poterunt, sed etiam tenebuntur pœnam corporalem

ralem remittere, ne hoc privilegium immunitatis inutile sit reo, aut Ecclesijs onerosum, si eundem tamdiu servare debeant. Si verò Judices de facto recusent, non videtur propterea in eos aliqua censura ferenda, cum jura solum innuant, ut negantibus impunitatem, negetur etiam rei extraditio; Et si inferior Judex recusarit, apud superiorem ejus instandum erit per rectores Ecclesiarum, utpote quibus absolute injungitur, ut vitam confugientis obtinere studeant. Imò non videtur facile acquiescendum promissioni alicujus inferioris Judicis, qui ex consuetudine vel privilegio & jure regalium jus aggratiandi sive remittendi pœnam ordinariam non haberet, sed protinus superior ejusdem addeundus foret. quòd si iudex defacto aliquem dolo sub promissione impunitatis & multò magis si per violentiam extraxerit, debet ei servari fides, aut Ecclesiæ restitui. *Cov. var. res lib. 1. cap. 2 n. 16. in fin. Farin. de immunit. Eccles. n. 301. Barb. in Collect. ad d. c. inter alia n. 34. Clarus lib. 5. sent. cap. 30. n. 1.*

6 Dico IV. Si reus propria sponte Ecclesiam egrediatur, videtur ultrò deserere hoc locale privilegium, & innuunt illa verba *in d. c. id constitutumus. Si ipse reus de Ecclesia discesserit, à Clericis non queratur.*

7 Dico V. Si crimen, ob quod reus ad Ecclesiam confugit, sit *mixti fori*, locus erit præventioni inter tæcularem & Ecclesiasticum judicem, prout alibi in *Thes. de foro Comp. cap. 3. §. 2.*

divi-

diximus, præsertim hoc casu ubi aliàs non pœna corporalis sed Ecclesiastica vel pecuniaria ob privilegium immunitatis est reo infligenda. Quòd si Iudex sæcularis causam præoccupaverit, aut in re civilis sit (ut si debitor obaratus ad Ecclesiam confugerit) & reus non fidat personaliter, etiam habitâ impunitatis promissione, coram Iudice comparere, poterit in Ecclesia remanens agere per procuratorem, & si nec hunc destinârit, procedetur per decreta immisionis in bona ipsius, sicut & alia executio tum ad obtinendam satisfactionem laicorum, tum ad pœnam, contra bona fiet. *l. presentis. C. de his, qui ad Eccles. confug.*

Quòd si defacto reus vel ab Ecclesiastico Iudice vel à sæculari pecuniariter punitus Ecclesiam egressus fuerit, non poterit postea amplius de eodem crimine accusari & puniri. ut per *Gloss. in d. c. reum. & Pan. in cap. 6. de inonun. Eccles. n. 9.* ubi non immeritò conqueritur, hæc frequenter à Iudicibus sæcularibus violari.

Dico VI. Non quidem prohiberi posse Iudici, si per custodiam militarem animadverti curet in reum forsan clam de Ecclesia elapsurum, interim non posse impediri alimenta reo subministranda, quia hoc modo reus per indirectum ab Ecclesia extraheretur vel in ea fame necaretur. *l. presentis. C. de his, qui ad Eccles. confug.* Alimenta autem desumenda sunt imprimis ex bonis illius, qui ad Ecclesiam confugit, vel propinquorum ejus, his deficientibus re-

liqui fideles in Concoione vel alio modo com-
moneudi erunt, ut sciant se teneri ex lege chari-
tatis extremè indigenti subvenire, si nemo luc-
currat, Ecclesiæ *c. aurum* 12. q. 2. atque Eccle-
siasticis, qui tenentur vitam & membra confu-
gentis servare alimentatio incumbet.

9 Dico VII. Si reus sit de illis, qui Ecclesiasti-
ca immunitate non gaudet, docet quidem Co-
var. *var. res lib. 2. cap. 10. sub. n. 18.* reum tali
casu per Judicem sæcularem propriâ autoritate
etiam absque licentia Episcopi abduci posse.
Verùm incognita erat Covar. constitutio Gre-
gor. XIV. *cum alias &c.* ubi statuitur requiren-
dam esse licentiam Episcopi vel ejus vicarij, qui
personam aliquam Ecclesiasticam, quæ capturæ
interfit, deputer & reum prius ad curiam Eccle-
siasticam ejusque carcerem, sub custodia tamen
si opus fuerit sæculari, duci debere, atque ibi
per judicem Ecclesiasticum inquire, an reverà
crimen ab immunitate exceptum commiserit,
quo comperto tunc demùm sæculari judici ple-
nè tradendum esse.

10 Censentur autem indigni Ecclesiasticâ immu-
nitate publici latrones & nocturni depopulato-
res agrorum *c. inter alia de immuns. Eccl.* qui spe
immunitatis, aut in ipsa Ecclesia (etiam aliâ
quàm ad quam confugit) deliquit. Privile-
gium enim meretur amittere, qui abutitur, &
indignus est Ecclesiæ patrociniò, qui offendit.
c. fin. d. 1.

Rei in crimine hæresis, vel læsæ Majestatis,
item

item assassini, vel quicumque hominem proditorie & per insidias (id est veneno, à tergo, de nocte aut aliàs nihil mali metuentem) occiderint.
d. Bulla cum alias.

De jure quidem Civ. in Nov. 17. c. 7. etiam raptores virginum, adulteri & homicidæ quicumque immunitate privantur, sed communior DD. est sententia prævalere in hac materia juris Canonici dispositionem, ubi ultra specialiter exceptos isto jure, omnes reliqui gaudere immunitate dicuntur, quantumcumque gravia delicta admiserint. *d. c. inter alia Covar. d. c. 20. n. 3.*

Dico VIII. In hac immunitatis materia etiam consuetudinem aliquid operari posse, dummodo non trahat secum inconvenientias & præjudicium Ecclesiarum, quia hæc immunitas magis humani, quam naturalis aut divini juris est, & licet sit ex una parte favorabilis Ecclesiæ, ex altera tamen præjudicat nonnihil Reipublicæ, cujus interest, ne scelera impunita remaneant.

Plura hæc de re tradita sunt à me de privil. Mon. priv. 8. & prolixè tractat Barb. Jur. Eccl. univers. lib. 2. cap. 3. & Cov. var. res. lib. 2. c. 20.

§. II.

De Immunitate Reali & Personali.

SUMMARI A.

1. Qui sint effectus immunitatis realis, & personalis.
2. Hac immunitas quo jure sit fundata.
3. Non valet contra hanc immunitatem ulla consuetudo vel prescriptio.
4. Per

4. Per privilegium S. Pontificis laico potest tribui iurisdictio in res & personas Ecclesiasticas,
5. Quomodo collecta Ecclesie imponenda, & quid de bonis feudalibus sentiendum.
6. Sub pena excommunicationis prohibetur, ne patroni & Advocati Ecclesiarum bona Ecclesiastica usurpent.
7. Ecclesia Patronum suum egenum secundum sui status conditionem alere tenetur.
8. Patroni munus est, procurare, ne res Ecclesiasticae alienentur.
9. Res & ipsorum Parochorum & Clericorum sunt etiam exempta.
10. Clerici non nisi coram Iudice Ecclesiastico conveniri, nec huic privilegio renuntiare possunt.
11. Quomodo & quando Clericus in iudicio seculari ad testimonium dicendum vocandus sit?
12. Iudex secularis non potest punire Clericum testimonium falsum deponentem.
13. An Clericus coram Iudice seculari reconveniri possit?
14. Familia Clericorum etiam gaudet immunitate Ecclesiastica & privilegio fori.
15. In causa evictionis Clericus defendere tenetur suum emptorem coram laico.
16. Clericus correns in causa civili vel criminali, coram Ecclesiastico iudice conveniendus est.
17. Clericus heres laici coram quo iudice actiones hereditarias instituere debeat.
18. Quid si lis cum defuncto iam contestata fuerit?

Hujus

Hujus immunitatis is est effectus, quod res
ad Ecclesias parochiales spectantes, & Pa-
rochi in personis suis à jurisdictione sæculari
eximantur. Hæc quidem materia prolixio-
rem tractatum exigeret, sed quia libelli parvitas
non capit, aliqua tantum principaliora subnota-
bo, ex quibus Parochus ad defendenda Ecclesi-
astica jura instruat.

Not. I. Quod immunitas ista, quæ
bona & personæ Ecclesiasticæ à jurisdictione sæ-
culari eximuntur non tantum jure Pontificio, &
Cæsareo *ut. c. de SS. Eccles. C. de Episc. & Cler. C. de Episc. aud.* sed etiam jure divino statuta sit,
ut probavimus in Libello de Privil. Monast.
privil. 2. & tex. sunt *in c. nimis. de Jurjur. c. quanquam. de Cens. in 6 Trid. s. 25. de ref. c. 20.*
latè deducit Martha *de jurisd. p. 2. c. 6.* Hinc

Not. II. Quidquid de facto practicetur,
non valere consuetudinem, sed potius abusum
& corruptelam esse, si domini & Magistratus
sæculares jurisdictionem in Ecclesias & perso-
nas Ecclesiasticas exercent. Nam sicut jus hu-
manum divinum tollere non potest, ita nec con-
suetudo quæ tantum ab hominibus introducitur,
& quidem tanto minus, quanto actus con-
tra jus divinum attentati magis sunt peccami-
nosi. *arg. c. cum tanto. de Consuet. c. cum haberet. de eo qui duxit. &c.* & si ad omnem consuetu-
dinem consensus legislatoris (saltem is, qui de-
facto in jure generaliter ad introducendam con-
suetudinem datus est) requiritur, quomodo
enim

enim aliás populus, qui super leges præsertim
Ecclesiasticas non est, easdem abrogare valeret?
Quis credat S. Pontificem in talem consuetudi-
nem consenturum, qui in *c. 1. de consuet.* tollit
omnem consuetudinem Ecclesiis damnosam, &
in Bulla cœnæ quotannis excommunicationem
contra violatores hujus immunitatis fulminat.

Minus præscriptione tollitur hæc immunitas,
præscriptio enim utpotè privatis competens de-
biliores consuetudine publica, & sicut Laici
jurisdictionem spirituales possidere non pos-
sunt, ita nec præscribere. *c. decernimus. de ju-
dic. c. 3. de A. R. in 6.*

- 4 *Not.* tamen III. Quod licet S. Pontif. non
possit hanc immunitatem ex toto tollere utpotè
non tam à se, quam jure divino concessam, si-
cut tamen potest aliquem laicum ad jus spiritu-
ale habitare (veluti ad jus patronatus quod
spirituale est & sine simonia vendi nequit. *c. de
jure 16. de jure patr.* omnes laici habitati sunt)
& eidem causam spirituales delegare. *gl. in d. c.
decernimus.* Ita etiam poterit per privilegium
saltem in certis casibus Laico jurisdictionem in
res aut personas Ecclesiasticas tribuere. Non
obstante, quod privilegium contra jus divinum
dari nequeat, quia non est contra jus divinum,
si Laicus sibi vindicet jurisdictionem Ecclesia-
sticam autoritate Ecclesiastica, sed tantum si
jure & autoritate propria & sæculari. Privi-
legium autem cum facti sit, probandum & ex-
hibendum erit, nisi quòd aliquando immemo-
rialitas

cialitas temporis accedente famâ privilegij faciat aliquam præsumptionem.

Not. IV. Nequidem ex causa publicæ necessitatis v. g. ingruentis belli posse collectari Ecclesias, nisi in defectum, ubi laicorum non superpetunt facultates, & tunc non ex autoritate Magistratûs sæcularis, sed Ecclesiastici, imò & ipsius S. Pontificis nisi periculum in mora sit. *cap. non minus. c. adversus. 7. de immun. Eccles.*

Not. V. Licet ex non paucorum sententia, si ex bonis antequam ad Ecclesias pervenerint certa quædam & determinata onera vel tributa principibus sæcularibus fuerint pendi solita, ea etiam in posterum solvi debeant, quòd res transeat cum suo onere. *c. tributum. § seq. 23 q. 8.* extraordinarias autem & arbitrarias collectas Ecclesijs indicare non erit, in potestate Principis.

Not. VI. Si Ecclesia quædam bona in feudum à sæculari domino recognoscat, huic domino directo feudalis jurisdictio reservata intelligitur. *c. ex transmissa. de foro comp.*

Not. VII. Patronos & advocatos Ecclesiarum non posse bona Ecclesiastica usurpare, intercipere, aut in suos usus convertere, nec beneficatos in perceptione fructuum & reddituum impedire, aut in distributione atque applicatione eorundem seingerere sub pœna excommunicationis & amissionis juris patronatûs, ipso facto *Trid. s. 22. c. 11. § s. 25. de ref. c. 9.* atque *inc. præterea. 23. de jure patr.* sub pœna nullitatis contractus & excommunicationis (saltem

terren-

terendæ sententiæ) prohibetur ne advocati vè patroni Ecclesiarum aut vicedomini jus advocatiæ vel patronatûs alienent, Ecclesias aut subditos eorum exactionibus onerent, nisi specialiter antiqui & moderati redditus ipsis fuerint per Episcopum constituti. Nam tempore foundationis potest Episcopus patronis aut eorum liberis moderatum censum de redditibus Ecclesiæ reservare, quia in arbitrio fundatorum esse videtur, aut res suas velint omninò liberè donare Ecclesiæ, vel cum aliquo opere, dummodo Episcopi approbatio interveniat. *Pan. & DD. communiter in d. c. præterea n. 4. §. 5.*

- 7 Sed & ex ipso jure Patronatus hoc commodum consequitur Patronus, ut egenus & ad inopiam lapsus ab Ecclesia alimenta petere possit, de his tamen quæ supersunt deductis necessarijs ad cultum divinum & ministrorum sustentationem. Sed dices, de superfluis tenetur Ecclesia omnes pauperes alere, ergò hoc non est singulare Patroni privilegium? R. Quòd Ecclesia debeat abundantius alere patronum quàm alios pauperes, & debeat habere rationem status item & familiæ ejus domesticæ uxoris & liberorum. moderatè tamen non ad luxum vel superbam ostentationem. Item pauperibus subvenit Ecclesia ex lege Charitatis, patrono ex lege Justitiæ, qui & præterea actionem contra Ecclesiam instituire potest. *tex. Pan. & Barb. in c. nobis 25. de jure Patron. Barb. jur. Eccles. univ. lib. 3. n. 216. & seqq.*

Not.

Not. VIII. Patrono quidem incumbere, ut
 curam & inspectionem habeat quoad bona Ec-
 clesiastica, ne malè alienentur, aut dilapidentur,
 & siquid in detrimentum Ecclesiæ fieri depre-
 henderit, nec beneficiatus honesta monitione de-
 sistere velit, id Episcopo denuntiet. *c. filij 31. 16.*
q. 7. utque Ecclesiam intra & extra iudicium de-
 fendat tanquam proprius ejus advocatus, sicut
 appellatur in *c. cum autem de jure patron.* non ta-
 men debere patronum veram aliquam jurisdic-
 tionem in beneficiatum usurpare, neque visi-
 tationem aliquam instituere, vel in administra-
 tionem Sacramentorum se ingerere. *Trid. s. 24.*
de ref. c. 3.

Not. IX. Quòd non tantùm bona immédia- 9
 tè & propriè ad ipsam Ecclesiam spectantia sine
 immunita & exempta à jurisdictione sæculari,
 lege divina hanc exemptionem præstante, sed e-
 tiam bona ipsorum parochorum & Clericorum.
c. quanquam. de Cens. in 6. ut etiam in his nulla
 exactio fieri possit sine causa necessitatis publi-
 cæ & cum consensu Magistratus Ecclesiastici:
c. adversus. 7. de immun. Eccles. Idèmq; ad
 bona patrimonialia (saltem exceptis oneribus
 realibus, talibus bonis ab antiquo imponi solitis
 & ad ipsas personas Ecclesiasticas transeuntibus,
 ne principibus sæcularibus hoc privilegium ni-
 mis damnosum sit.) extendi Juri conformius
 est. *arg. c. fin. cum gl. de vita & honest. Cler. c.*
siquis. de foro. comp. & d. c. quanquam. ibi: per-
sonas Ecclesiasticas & res earum. ubi non distin-
 MAN. PAROCH. D guitur

guitur inter bona, ergò nec nos distinguere debemus. *L. de pretio. ff. de public.* sequuntur etiam bona conditionem personæ, & magis dignum trahit ad se minus dignum. *c. 3. de consecr. Eccles.* & quæ Religiosis adhærent Religiosa censentur. *L. quæ Religiosis. ff. de rei vind, vid. Martia de Jurisd. p. 4. c. 49.*

De Immunitate Personali.

10 **N**ot. X. Quòd ratione personalis exemptionis Parochus vel Clerici cum ipso viventes & alij coram nullo alio Judice, quàm Ecclesiastico regulariter conveniri possint. cui privilegio, cum non sit personale, sed pro honore totius Ordinis Clericalis concessum, Clerici etiam cum juramento renunciare non possunt. *c. si diligenti. de foro comp.* Neque etiam statutis aut oneribus Laicorum subjacent. *c. Eccles. de Constit. c. non minus de Immun. Eccles.* non obstat. *c. 2. de immun. Eccles.* ubi dicitur neminem per Ecclesiæ nomen à murorum vigilijs excusari, &c. quia intelligitur de magna & communi necessitate ex hostili incurso & obsequio, ut tunc etiam Clerici (saltem ex auctoritate Magistratus Ecclesiastici, si periculum moram patiatur, interveniente) per sumptus, vel servos aut famulos suos vigilijs murorum procurare debeant. Imò in maxima necessitate & Laicis non sufficientibus, etiam ipsos Clericos ad vigilijs & defensionem civitatis (utpotè per quam juvantur ipsæ Ecclesiæ & proteguntur personæ miserabiles, adjuvatur proximus, de-

fendi

DE IMMUNITATE PERSONALI. SE
fenditur Patria &c.) teneri docet Pan. in eod.
c. 2. n. 5. neque ex tali defensione fieri irregu-
lares, nisi proprijs manibus & mortem aliter
vitare valentes aliquem occiderint. c. *petitio de*
homicid. clem. si furiosus. eod. tit. interim ad hanc
personalem pugnam Clerici absque maxima ne-
cessitate non facile, quin potius tanquam Chri-
sti milites ad spiritualem, orationes scilicet pre-
ces aliâque pia opera adigendi sunt. c. *reprehen-*
sibile c. non pila. 23. q. 8.

Not. XI. Quòd Parochus vel Clericus neces- II
sarius pro teste in iudicio sæculari non possit à
Iudice Laico vocari ad testimonium dicendum,
sed ordinarius ejus Ecclesiasticus requirendus
sit, ut vel jubeat eum in foro sæculari testimo-
nium dicere, vel ipsemet iudex Ecclesiasticus
depositiones Parochi suscipiat, & clausas iudici
Laico transmittat. *Gaill. pp. Obser. lib. 1. O.*
100. n. 16. in causa autem criminali sanguinis
non erit Clericus in testem adhibendus, nisi pro
demonstranda rei innocentia. *Farinac. de test.*
q. 61. n. 57. nec videtur hic prodesse vel ab ir-
regularitate excusare protestatio, quòd non fe-
ratur testimonium in ordine ad pœnam sangui-
nis, quia hæc protestatio est factò contraria, &
excusat tantum eo casu, quo aliquis agit ob pro-
prium interesse civiliter contra malefactorem,
ne detur occasio deprædandi Clericos, si suos
malefactores metu irregularitatis accusare non
possent c. 2. *de homicidio. in. 6.* notat quoque
Martha de jurisdic. p. 4. Cas. 128. † quòd 12
D 2 Cle.

ricus testis falsum deponens coram iudice sæculari ab eodem puniri non possit, sed à proprio suo iudice Ecclesiastico. sicut generaliter ratione delicti sortiuntur quidem etiam Clerici forum in loco ubi deliquerunt *c. postulasti. §. s. fin. de foro. comp.* non tamen coram iudice sæculari illius loci sed Ecclesiastico *Cov. pp. 99. c. 11. n. 5.* in causis levioribus ubi iuramentum non exigitur, tolerari potest consuetudo, si Parochus vel Clericus non vocatus sed rogatus testimonium in foro sæculari absque iudicis Ecclesiastici auctoritate deponat. *Laym. in Theol. mor. lib. 4. tr. 9. c. 4. n. 9.*

- 13 *Not. XII.* Quòd licet ex communi DD. sententia Clericus actor contra Laicum hujus forum sequi debeat; Maxima tamen sit controversia an Clericus coram eodem iudice Laico reconveniri possit? Pro affirmativa quam tenent *Gl. & Barb. in c. 1. de mut. petit.* aliique; quàmplures, facit, quòd jus reconventionis non tantum jure Civ. sed & jure Canonum permissum sit, ex causa æquitatis ad abbreviandas lites & litium sumptus ac molestias. licet verò Clericus jurisdictionem Iudicis incompetentis prorogare non valeat. *c. si diligenti. de foro comp.* id tamen accipiendum est de prorogatione voluntaria non de prorogatione necessaria quæ fit ex auctoritate Canonis. Excipiunt autem *Gl. & Barb. n. 15.* quòd Clericus reconveniri non possit in causa criminali etiam civiliter intentata, neque in causa Ecclesiastica, neque si Laicus studio

DE IMMUNITATE PERSONALI. 53

& dolo procurasset in se conventionem, ut tantum Clericum coram iudice seculari reconvenire posset. Econtra pro negativa, quam tuentur citati apud Martham *de Jurisd. p. 4. cent. 2. cas. 107. n. 2.* non parum stringit tex. *in c. fin. de judic.* ubi Ecclesiastici agebant contra Laicos in possessorio & super re ac jurisdictione merè temporali, (teste Gl. *ibid. in v. promulgavit*) coram iudice seculari, & tamen non poterant coram eodem iudice in petitorio reconveniri. respondet quidem Gl. *in eod. c. fin. in v. super proprietate circa fin.* esse differentiam, quòd causa conventionis & reconventionis simul tractari debeant, non item causa possessionis & proprietatis. *L. ordinarij. C. de rei vind.* sed profectò hæc responsio minimè satisfacit. etenim *in c. 2. § c. cum dilectus de causa poss. § propr.* expressè habetur causam possessionis & proprietatis simul & commixtim posse tractari. Prætereà sicut Canones & leges jubent causam conventionis & reconventionis coram eodem iudice terminari. *in c. 1. de mut. petit.* ita idipsum jubent circa causam possessionis & proprietatis *in c. 1. de caus. poss. § propr.* ergò sicut in hoc posteriori casu est exceptio. *nisi actor sit alterius fori,* ut notat Gl. *in d. c. 1. de caus. poss.* ita quoque in priori.

Unde etiam non convincit, quòd causa æquitatis ad minuenda incommoda litium faciat Clericum reconveniri coram Laico Iudice; nam hæc eadem ratio stat in causa possessionis

& proprietatis, & tamen SS. Can. non tam hanc rationem, quàm honorem ordinis Clericalis, ne per jurisdictionem Judicis Laici ad solvendum compellatur, attendunt. prout etiam docet Martha d. p. 4. Cas. 136. n. 10. quòd expensæ contra temere litigantem Clericum in foro sæculari coram Ecclesiastico iudice petendæ sint. Quod porrò dictum est de prorogatione necessaria hoc ipsum in quæstione est, an Canones voluerint in causa reconventionis prorogari jurisdictionem Laici in Clericum, & verosimilius est: quod non, quia non solet prorogari jurisdictio de uno genere jurisdictionis ad totum aliud genus jurisdictionis, de Laicali ad Ecclesiasticam, sed intra idem genus jurisdictionis de uno iudice ad alium. id quod præter exemplum ex *sapè d. c. 1. de caus. poss. & propr.* etiam satis probatur ex eo; quòd licèt ob causam quoque delicti necessario & legaliter prorogetur jurisdictio, ut delinquens sortiatur forum in loco delicti *L. 1. C. ubi de crim. agi op.* si tamen Clericus deliquerit in territorio Judicis Laici, non ab hoc, sed à iudice Ecclesiastico illius loci iudicabitur, ut omnes DD. fatentur.

Nec multum resistit huic opinioni, quòd Clerico actori possit compensatio objici coram iudice Laico tanquam legitima exceptio peremptoria: nam compensatio supponit debitum liquidum, vel quod in continenti liquidari possit, & cum sit inter res fungibiles ejusdem generis v. g. pecuniæ ad pecuniam, vini ad vinum &c. ipso

ipso jure per eam tollitur obligatio & actio. At
 verò reconventio vel supponit debitum illiqui-
 dum indigens sententia & decisione judicis, vel
 est circa corpora aut res diversi generis, quæ in-
 ter se non contribuuntur vel compensantur, &
 consequenter debent speciali sententia judicis
 imperari, qualis sententia ex defectu jurisdic-
 tionis non potest ferri in Clericum. e. g. Cle-
 ricus petit à Laico equum, Laicus à Clerico
 fundum vel domum, &c. certè cùm equus &
 fundus ipso jure inter se non compensentur,
 necesse foret per sententiam judicis Laici Cleri-
 co fundum abjudicare, quod sanè satis du-
 rum videtur. Quare ponderatis utriusque
 sententiæ in hac controversia rationibus,
 ipse opinor hanc posteriorem magis ex jure de-
 fendi posse, tandiu enim stat possessio illius re-
 gulæ, quòd Clericus coram Laico conveniri
 (est autem reconventio secunda conventio)
 non possit usquedum ab ea exceptio jure aliquo
 expresso monstratur.

Not. XIII. Juri admodum conforme esse, ut 14
 etiam familiares & domestici Parochorum gau-
 deant hac immunitate Ecclesiastica & fori pri-
 vilegio, sicut docet Martha *de Jurisd. p. 4. cas. III.*
 argumento à Scholaribus ducto (tanquam à
 minori ad majus, cùm Clerici ordinariè toleant
 esse magis privilegiati) quorum nuncij & fa-
 muli gaudent eorum fori privilegio. *auth. habita*
C. ne filius pro patre. Idem dicit Bald. *in l. 1. C.*
ne uxor pro marito. de servis necessarijs & scuti-
 feris

feris militum. solet autem aliàs tolerari argumentum à militia armata ad spiritualem.

Attamen hanc sententiam iudices sæculares non semper observant, qui concubinas & famulos delinquentes Clericorum ad suum forum trahunt. Verùm circa hanc praxim rectè monet Paul. Laym. *in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 4. n. 10.* non posse aliqua consuetudine rationabiliter introduci, ut iudices vel lictores per vim sine licentia Parochi vel iudicis Ecclesiastici domum Parochialem ingrediantur & inde faminam aut famulum extrahant. injuriosum est enim per vim ingredi domum alienam, in quam non est jurisdictio. §. *sed & lex. 8. inst. de injuriis.*

Deinde & illam consuetudinem reprobatur Laym. *c. l.* ex qua petuntur per iudices sæculares à Clericis expensæ factæ in captura mulierum suspectarum, tanquam qui hujusmodi expensis causam dederint: quia expensas solvere nemo tenetur, nisi prius à legitimo iudice citatus, auditus, & condemnatus, & Clerici dant quidem causam capturæ remotam, non autem proximam, proximam enim dicitur dare, qui instat & petit capturam.

15 *Not. XIV.* Quòd in causa evictionis probabilius sit, Parochum vel clericum venditorem teneri suum emptorem Laicum, si ipsi super re emptalis moveatur, coram iudice sæculari defendere. *juxta reg. L. venditor ff. de judic. Cov. pp. 99. c. 8. n. 2. Gail. 1. O. 37. n. 7.* nam tali casu

casu Clericus non est reus principalis, sed rei defensor, & sicut alias potest Clericus in foro etiam sæculari pro se & conjunctis ac miserabilibus personis postulare. *c. 1. & fin. de postul.* ita etiam in proposito, censetur enim etiam causam propriam agere, cum ipsius interfit, ne res vendita evincatur.

Not. XV. Quòd Parochus vel Clericus cor- 16
reus in causa civili vel socius criminis cum laico nihilominus coram proprio suo iudice Ecclesiastico conveniendus sit *Martha d. p. 4. c. 118. Menoch. de arbitr. cas. 371. n. 12. Cov. pp. 99. c. 34.*

Not. XVI. Quòd, si Parochus vel Clericus 17
sit heres Laici, tunc imprimis petitio hereditatis vel apertura testamenti debeat fieri coram Iudice Laico teste *Covar. pp. 99. c. 8. n. 1.* de cætero autem actiones passivæ hereditariæ instituendæ sint coram iudice Ecclesiastico contra heredem Clericum. *Cov. d. l. n. 4.* quia tamen heres regulariter conveniri potest in loco ubi defunctus potuisset. *L. heres. 19. ff. de judicijs.* Ideò heres Clericus declinare quidem potest iudicem Laicum, sed non Ecclesiasticum illius loci, ubi defunctus respondere debuisset. *Joan. Hon. ad tit. decret. de foro. comp. n. 17.*

Quid autem, si lis jam fuerit in iudicio sæcu- 18
lari contra defunctum coopta, an Clericus heres eandem in eodem iudicio continuare debet? non potest quis facillè erroris argui, qui alterutram contradictionis partem sequitur, nam

D 5

affir.

affirmantibus & negantibus suæ sunt rationes & authoritates apud Covar. *cit. cap. 3. n. 3.* Pannorm. *in. c. quia n. de jud. n. 11.* Bald. *lib. 1. Cons. 207.* ego aliquando in Thesibus meis *de foro comp. 2. §. 5. n. 4. §. 5.* existimavi distinctionis fædere has contrarias opiniones conciliari posse: ut nimirum affirmativa procedat in actione *reali*, negativa in actione *personali*, & sanè de hac distinctione sapius cogitans, necdum eam erroneam reperi.

Ratio verò, quòd actio realis contra defunctū Laicum cœpta in iudicio sæculari transeat etiam in Clericum heredem, ista mihi videtur, quia tunc Clericus rectè convenitur coram iudice laico, quando res quæ petitur est sub jurisdictione iudicis laici, sicut in causa feudali clarum est. *c. ex transmissa de foro comp.* sed res in quam actio realis contra defunctum Laicum in foro sæculari instituta est, etiam successore Clerico manet sub jurisdictione Iudicis Laici ergò &c. Minor probatur, quia cùm litis eventus sit dubius, & per litis pendentiam possessor constituitur in ficta mala fide ideò actione reali institutâ dubium est, an res fuerit defuncti, & consequenter, an in Clericum heredem & jurisdictionem Ecclesiasticam ejus dominium transierit, nemo enim potest plus juris in alium transferre, quàm ipse habet. *l. nemo potest ff. de R. I. jam sublimo.* in dubio melior est conditio possidentis, & non debet aliquis in dubio & lite pendente sua possessione privari, sed in nostro pro-

posi-

DE IMMUNITATE PERSONARUM 59

posito iudex Laicus est in possessione jurisdictionis contra defunctum exerceri cœptæ super rem litigiosam, ergò ante decisionem causæ ea privari non debet.

Ex quo tamen non sequitur, quòd generaliter actiones reales contra Clericum in foro sæculari institui possint, nam quando res semel in pacificam possessionem Clerici devenit, tunc quantum ad jurisdictionem in eam, possessio stat penes Iudicem Ecclesiasticum. Nec etiam obstat, quòd pro tali re litigiosa detur Clerico heredi actio & exceptio, & ideò censeatur in ipsius patrimonio & consequenter de foro Ecclesiastico. Responderi enim potest, illam tantum rem esse de foro Ecclesiastico quæ in patrimonium Clerici ab initio pacificè & bona fide recepta est, post litem autem motam & ubi reus conventus in ficta saltem mala fide constitutus est, non potuit iudex laicus possessione suæ jurisdictionis privari.

Ratio posterioris partis & circa *actionem personalem* est quòd principaliter ipsa persona conveniatur, & res quæ petitur, supponatur esse in dominio Clerici, ut si ab ipso petam 100. quos defuncto mutuavi, Clericus debitor est generis, & tenetur suos nummos meos facere, si agam ex vendito, ad tradendum equum à defuncto emptum, ante traditionem Clericus retinet equi dominium. *L. traditionibus C. de pact. Ec.* proinde inconveniens videtur, ut actio personalis contineretur in hæredem Clericum, dum Iudex
Lai-

Laicus nec in personam quæ convenitur, nec in rem quæ petitur jurisdictionem habet. Quamvis autem *preventio* tribuat jurisdictionem, id tamen procedit in eodem genere jurisdictionis, non verò si fiat mutatio de laicali ad Ecclesiasticam.

CAPUT VI.
De Exactionibus Episcopalibus,
quibus Ecclesiæ Parochiales sub-
jacent.

SUMMARIÆ.

1. *Quæ sint exactiones Ecclesiasticæ.*
2. *Exactio primorum fructuum consuetudine introducta est.*
3. *Quid sit Cathedralicum ad id tenentur omnia beneficia: non tamen monasteria.*
4. *Quid Charitativum subsidium.*
5. *Causa petendi charitativum subsidium debent esse manifesta & rationabiles.*
6. *A quibus exigendum charitativum subsidium.*
7. *Pensiones alumnaticas Episcopus exigere potest ab omnibus beneficiis suæ Diocesis.*
8. *Quid sit Procuratio.*
9. *Quid portio Canonica, & quarta decimarum.*
10. *Potest præscriptione vel consuetudine aboleri.*

EXACTIONES quas Episcopi ab Ecclesijs Parochialibus facere solent hæc sunt.
1. Taxa, annata, seu primi fructus. 2. Cathedralicum. 3. Charitativum subsidium. 4. Pen-
sio